

Dušičkové zamyšlení aneb „memento mori“

Při nedávné návštěvě Vranova u Brna jsem se (spíše náhodou) ocitl v hloučku natěšených návštěvníků, kterým byla umožněna prohlídka krypty pod starobylym poutním kostelem Narození Panny Marie.

Když jsem se pozvolna orientoval v chladném přítmí a pod klenbami obcházel první mohutné zdobené sarkofágy z 15.–18. století s ostatky šlechticů rodu Lichtensteinů, zjistil jsem s podivem, že někteří z nich se dožili celkem pozeňnaného věku. To hlavní překvapení mě však teprve čekalo – z celkového počtu asi 45 sarkofágů jich nejméně 15 velikostně odpovídalo ostatkům dětí útlého věku. A tak zatímco ostatní návštěvníci na jednom konci krypty naslouchali zaujatě výkladu průvodce, uvažoval jsem v koutě o tom, že časné dětství v té době muselo být obdobím quoad vitam krajně rizikovým a že teprve po dosažení dospělosti se šance na delší život zlepšovala. Přitom děti šlechtických rodů měly veškeré životní podmínky jistě nesrovnatelně lepší než děti běžné populace, kde musela být dětská úmrtnost přímo katastrofální.

Bez ohledu na tento historický exkurz se domnívám, že i dnešní návštěva hřbitova může přinést poučení. Pokud budeme, kromě vzpomínky na své zesnulé, několik minut věnovat i hrobům ostatním, můžeme zjistit, že i na náhrobních deskách z první poloviny 20. století najdeme často nápisy typu – „S bolestí v srdci se loučíme s naším drahým dvouletým Vašíkem, ... pětiletým Jarouškem, ... sedmiletou Stázkou, ... 15letou Klárkou, ... 19letou slečnou Jitkou, studentkou pedagogické školy“ atd. Jinými slovy, ještě historicky relativně nedávno byla dětská smrt, jakkoliv vždy mimořádně bolestná, přece jen součástí běžného chodu života.

A tak uvažuji, že možná někteří z našich předchůdců se právě v místech piety rozhodli, že se pokusí situaci změnit, aby těch velmi smutných úmrtí dětí bylo co nejméně, a podíleli se na vzniku a rozvoji oboru pediatrie. U nás máme za sebou několik málo generací budovatelů oboru, který v tomto směru dokázal mnoho. Zpočátku především v kurativě, později ve spojení s dalším, rovněž nepříliš atraktivním oborem – epidemiologií a hygienou – společně propracovaným systémem prevence, očkování a dispenzarizace slavil a slaví úspěchy v poklesu morbidity a mortality dětí (jedna z mála věcí, kterými bychom se mohli ve světě chlubit), úspěchy, jejichž význam podle mého soudu přesahuje všechny transplantace a implantace ostatních oborů. Nicméně, jak už to bývá, na úspěchy si rádi, rychle a snadno zvykáme, takže časem vznikl téměř všeobecný dojem, že příznivá situace ve zdravotním stavu dětské populace zde byla odjakživa, automaticky se obnovuje, a že ani do budoucna, řečeno dnešní mluvou – „není co řešit“. Jak poukázal na stránkách tohoto časopisu prof. Lebl (2006, 7(2)), situace je tak daleko, že se pediatrie některým politikům a organizátorům začíná jevit zbytečná.

A tak mě v místech piety napadla další myšlenka. Jestli by všichni ti demontéři pediatrie, stejně tak jako adorovaní odpírači a kritikové očkování, alternativní „blouznivci“, homeopati, propagátoři „svobody“ pro matky rodící doma a další nosiči pseudosvobody rozhodování ve věcech zdraví a života dětí neměli přece jen občas povinně zavítat na nejbližší hřbitov. Aby si (alespoň ti vnímavější) připomněli, že zdraví dětí je věc velmi křehká a že v krajním případě by staré antické „memento mori“ nemuselo být znovu ani v dětském věku trvalou minulostí.

Josef Grym

MUDr. Josef Grym

Dětské oddělení SZK Krnov
I. P. Pavlova 9, 794 01 Krnov
grym.josef@szzkrnov.cz
